

Adele Aalto

AUTS, KUKA LÖI?!

Lapsen päiväkodissa harjoittaman väkivallan merkityksellistäminen suhteessa työntekijän työhyvinvointiin julkisessa keskustelussa

TIIVISTELMÄ

Adele Aalto: AUTS, KUKA LÖI?!

Lapsen päiväkodissa harjoittaman väkivallan merkityksellistäminen suhteessa työntekijän työhyvinvointiin julkisessa keskustelussa

Kandidaatintutkielma

Tampereen yliopisto

Yhteiskuntatutkimuksen tutkinto-ohjelma

Tammikuu 2023

Tässä tutkielmassa selvitetään lapsen päiväkodissa harjoittaman väkivallan merkityksellistämistä suhteessa työhyvinvointiin julkisessa keskustelussa. Päiväkotien arjen kuvataan julkisessa keskustelussa olevan enenevässä määrin kriisissä. Päiväkodin työntekijät kokevat väkivaltaa, kuten raapimista, potkimista sekä lyömistä. Väkivaltaa harjoittaa päiväkotikäinen lapsi. Tutkielma etsii yhtymäkohtia väkivallan merkityksien ja työhyvinvoinnin välillä julkisessa keskustelussa. Työhyvinvointia heikentäviä työnominaisuuksia tutkiessa voidaan syventyä päiväkodissa työskentelemisen kontekstiin ja löytää sen ominaisalueet, joissa työhyvinvointia tai sen puutteita esiintyy. Julkisen keskustelun hyödyntäminen tutkimuksessa tarjoaa katsontakulman väkivallan ja työhyvinvoinnin aiheeseen, mutta se ei tarjoa totuuksia tai absoluuttista kuvausta päiväkodin nykytilasta instituutiona.

Tutkielma perehtyy syventymään julkisessa keskustelussa nouseviin merkityksiin, joita väkivaltainen lapsi saa ja niiden suhteisiin työhyvinvoinnin kontekstissa. Tutkielman tutkimusmenetelmänä toimii aineistolähtöinen sisällönanalyysi. Tutkimusaineistona toimii vuonna 2020 käyty Vauva.fi-kommenttiketju ”Päiväkodin työntekijä! Onko työpaikallasi jatkuvasti väkivaltaa?”. Tutkielma nojaa aineistoa ja analyysia monipuoliseen tutkimuskirjallisuuteen. Taustateorioina käytetään Peter Warrin tunneperäisen työhyvinvoinnin teoriaa sekä aggressiivisuuden taustoja.

Analyysin tuloksena aineistosta löydetään neljä alateemoista yhdisteltyä pääteemaa, joiden kautta väkivallan merkityksellistämistä voidaan yhdistää työhyvinvointiin: neuvottelut väkivallan käsitteestä, väkivaltaisen lapsen merkityksellistäminen, kamppailut vastuun ja syyn kysymyksistä sekä väkivallan seuraukset työhyvinvointiin. Neuvottelut väkivallan käsitteestä kuvaa julkisen keskustelun diskurssia siitä, voiko lapsen toimintaa sanoittaa väkivallaksi. Väkivaltaisen lapsen merkityksellistämisen teemassa löydetään julkisen keskustelun viittauksia muun muassa lapsen ominaisuuksiin ja taustatekijöihin. Kamppailut vastuun ja syyn kysymyksistä syvennyy kysymyksiin, kuten kenen vastuulla väkivaltainen toiminta on ja mitä mahdollisia syitä väkivaltaisella käytöksellä on lasten kontekstissa. Väkivallan seuraukset työhyvinvointiin nostaa esiin konkreettisia esimerkkejä, kuinka väkivalta ja sen uhka vaikuttavat työntekijän hyvinvointiin ja työhyvinvoinnin mahdollisiin puutteisiin. Tutkielmassa syntyy aineiston analyysin kautta käsitys siitä, että väkivaltainen lapsi saa julkisessa keskustelussa vahvoja merkityksiä. Tutkielman teoreettisessa viitekehyksessä, väkivalta saa työhyvinvointia heikentäviä merkityksiä, jolloin analyysin kautta voidaan tulkita lapsen väkivaltaisen toiminnan heikentävän työhyvinvointia ja lisäävän työn kuormitustekijöitä. Työhyvinvoinnin heikentymisen ja työn kuormitustekijöiden lisääntyessä, työssä viihtymisen todetaan vähentyvän. Päiväkodin kontekstissa, väkivallan läsnäolon kautta työhyvinvoinnin heikentyminen ja työssä viihtyvyyden lasku voi johtaa jopa työntekijöiden vähenemiseen ja alan kokonaisvaltaiseen houkuttelevuuden laskuun.

Avainsanat: lapsen väkivaltaisuus, aggressio, työhyvinvointi, työhyvinvoinnin heikentyminen, turva, väkivalta, työssä jaksaminen, työn voimavarat ja päiväkodin työntekijä

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällys

1. Johdanto	2
2. Päiväkoti lapselle ja työntekijälle	5
2.1 Päiväkoti instituutiona ja sen merkitys	5
2.2 Lapsen turva	6
2.3 Aikuisen turva	7
2.4 Työhyvinvointi	8
2.5 Lapsen aggressiivisuus ja työhyvinvointi päiväkodissa	8
3. Teoreettinen viitekehys ja keskeiset käsitteet	10
3.1 Lapsen väkivaltaisuuden ja aggression teoriaa	10
3.2 Työhyvinvoinnin teoriaa	12
4. Tutkimusasetelma	14
4.1 Aineisto	14
4.2 Menetelmä	15
4.3 Tutkimuseettiset kysymykset	16
5. Tulokset	18
5.1 Analyysin teemat	18
5.3 Kommenttien jaottelu ja analysointi pääteemoittain	23
5.3.1 Neuvottelut väkivallan käsitteestä	23
5.3.2 Väkivaltaisen lapsen merkityksellistäminen	24
5.3.3 Kamppailut väkivallan vastuun ja syyn kysymyksistä	26
5.3.4 Väkivallan seuraukset työhyvinvointiin	28
Johtopäätökset	29
Lähteet	33
Liite 1. Taulukko analyysin teemoista	36
Liite 2. Kuvio tunneperäisen työhyvinvoinnin ulottuvuuksista	37

1. Johdanto

Ylen artikkeli ” Puremista, potkimista, lyömistä – lasten käyttämä väkivalta ja kielenkäyttö on muuttunut yhä rajummaksi päiväkodeissa” <https://yle.fi/uutiset/3-11170619> vuodelta 2020 kuvaa päiväkodin työntekijöiden arkea ja kokemuksia päiväkodissa esiintyvistä ”lapsilähtöisistä” väkivaltatilanteista. Kokemuksia kuvataan laajalla skaalalla. Uutisessa kolme eteläsuomalaisessa päiväkodissa työskentelevää työntekijää kertovat fyysisen väkivallan kattavan muun muassa raapimista, potkimista ja lyömistä. Työntekijät nostavat uupumuksen ja neuvottomuuden tuntemukset esille kuvatessaan työelämänsä tilannetta.

Tässä kandidaatintutkielmassani aion tutkia lasten väkivaltaisen käyttäytymisen merkityksellistämistä päiväkodissa suhteessa työntekijän työhyvinvointiin julkisessa keskustelussa. Tutkimukseni tavoitteena on läpikäydä päiväkodin väkivaltatilanteiden vaikutuksia työhyvinvointiin ja siitä nousevien teemojen esiin tuomista ja merkityksellistämistä julkisessa keskustelussa. Tarkentaakseni käytettävää väkivallan käsitettä ja kontekstia; tässä tutkielmassa viitataan päiväkodin väkivaltatilanteilla väkivaltaan, jota lapsi kohdistaa työskentelevään päiväkodin työntekijään.

Haluan tutkimuksellani houkutella lukijoita avaamaan katsettaan päiväkodin turvakeskusteluun. Julkisessa keskustelussa ja poliittisessa päätöksenteossa on esiintynyt lukuisia tutkimuksia, artikkeleita, päätöksiä, lainsäädäntöjä sekä mielipidekirjoituksia, jotka melkein poikkeuksetta koskevat päiväkodin turvan kontekstissa sen asiakkaita, lapsia. Työntekijän rooli päiväkodissa toimijana jää mahdollisesti huomiotta. Tämän tutkielman myötä, lukijan on mahdollista avartaa turvakeskustelun piiriä myös työntekijään.

Psykobiologian tutkijatohtori Mari Nislin (2016) väittää varhaiskasvatustyön olevan jopa murroksessa. Taloudellisten ja poliittisten päätösten myötä, varhaiskasvatuksen työn arvostuksen arvioidaan vähentyneen ja säästötoimien kohdentuneen liialti sen osiin. Varhaiskasvatuksen muutosten kuvataan omaavan pedagogisesti kestäättömän perustan ja harkinnan, jolloin varhaiskasvatuksen laadun kerrotaan olevan vaarassa.

Julkisessa mediassa nousee esiin enenevässä määrin uutisointia, artikkeleita, mielipidekirjoituksia, sekä keskustelupalstoja, joissa käsitellään väkivaltaisuutta päiväkodeissa. Diskursseissa näkyy usein toistuvia teemoja, kuten väkivallan käsitteen määrittelyä, hoitajien ja opettajien koulutuksen kyseenalaistamista, resurssien riittämättömyyden esiin tuomista, väkivaltaisten lasten ominaispiirteiden analysointia, kauhistelua ja myös vähättelyä. Mistä

nämä teemat kumpuavat? Kuinka aiheesta julkista keskustelua käydessä törmätään toistuvasti samoihin argumentteihin tai päiväkodin työntekijöiden hätähuutoihin, joihin vastataan erinäisistä ääripäistä toisiin? Entä mitä teemoja näistä on mahdollista löytää työhyvinvoinnin kontekstissa? Tähän pyrin tutkielmallani löytämään vastauksia.

Tutkielman ydinluonteen luontevaa tarkkailua jatkan avaamalla työhyvinvoinnin rakennuspalikoita. Rakennuspalikoilla viittaaan työhyvinvoinnin osien kimppuun, joilla on vaikutuksia työhyvinvointiin, kuten teoreettisena viitekehysenä käyttämäni Peter Warrin (1990) affektiivisen eli tunneperäisen työhyvinvoinnin ulottuvuudet, työn laadulliset tekijät ja työn stressitekijät ja näiden vaikutukset.

Hyödynnän tutkielmassani työhyvinvoinnin tutkimuskirjallisuutta, jota liitän päiväkotityön kontekstiin. Siirryn tämän jälkeen käsittelemään Vauva.fi-keskustelun kommenttiketjua vuodelta 2020, josta pyrin löytämään teemoja, jotka vaikuttavat työhyvinvointiin. Tavoitteeni on löytää kommenttiketjun argumenteista ja teksteistä yhdisteltäviä teemoja liitettäväksi työhyvinvoinnin kontekstiin. Näin ollen siirryn tutkimusaineiston tarkastelemisen jälkeen tutkimaan niistä ilmenneiden teemojen osia, joita voin luontevasti liittää valittuun teoriataustaan. Käsittelem väkivaltaisen lapsen merkityksellistämistä heijastaen väkivallan syntyperiä ja merkityksiä aikaisempaan tutkimukseen nojaten. Väkivallan käsitteen avaamisen jälkeen pyrin analyysini avulla löytämään teemoista yhtymäkohtia työhyvinvointiin ja erityisesti sen puutteisiin. Erityisesti tarkoitukseni on löytää työhyvinvoinnin niin sanottuja ”rakennuspalikoita”, joita kommentteissa havaitaan suorasti tai epäsuorasti puutteelliseksi työympäristössä eli päiväkodissa. Puutteiden löytämisen myötä jatkan niiden vaikutuksista työhyvinvointiin ja työhön sitoutumiseen. Tässä kohtaa analyysia pyrin nojaamaan vahvasti pääteemojen apuun, joita pyrin analysoimaan aineistoni kommentteista.

Yhteyksien luomisen jälkeen sidon kommenttien teemat ja niiden työhyvinvoinnilliset vaikutukset yhteen, tuoden esiin ja vastaten tutkielmani tutkimuskysymyksen: ” Kuinka lapsen päiväkodissa harjoittamaa väkivaltaa merkityksellistetään suhteessa työntekijän hyvinvointiin julkisessa keskustelussa?”

Tutkimus on mielestäni relevantti, ajankohtainen ja tärkeä aihe kandidaatintutkielmaksi. Pääaineistonani käyttämäni tutkimusaineisto on 2000-luvun puolella julkaistua tutkimuskirjallisuutta ja tärkeimpänä aineistonani käytän Vauva.fi-keskustelupalstan kommenttiketjua. Koen tiedon olevan tarpeeksi tuoretta tähän tutkimukseen ja näin ollen relevanttia yhteiskunnallisessa diskurssissa. Aineiston tieto on ajallisesti tuoretta ja näin ollen

voidaan sen olettaa olevan relevanttia kuvausta tutkimusaiheestani. Tuoreen tutkimuksen etuna voidaan erityisesti pitää sen avaamaa mahdollisuutta yhdistellä tietoa omaan nykypäivän ajatteluun ja yhteiskunnalliseen diskurssiin, jolloin se ei jää turhan etäiseksi menneisyyden tutkailemiseksi.

Tahdon myös mainita, että tutkimukseni analyysi ja tulokset eivät kuvasta absoluuttista totuutta menneisyyden tai nykypäivän päiväkotiarjesta. Tutkimukseni ei ota kantaa varhaiskasvatuksen tai päiväkotien nykytilaan vaan pyrkii parhaansa mukaan vain analysoimaan ja tutkimaan aiheesta käytyjen julkisten keskusteluiden sisältöjä neutraalisti.

2. Päiväkoti lapselle ja työntekijälle

2.1 Päiväkoti instituutiona ja sen merkitys

Päiväkodin tarkoitus on tarjota turvallista hoitoa alle kouluikäisille lapsille. Päivähoitoa tuotetaan julkisesti kunnissa ja yksityisesti erinäisten toimijoiden puolesta. Päiväkodissa työskentelee useita hoivaan ja pedagogiikkaan erikoistuneita työntekijöitä, kuten varhaiskasvatuksen lastenhoitajia, varhaiskasvatuksen opettajia, varhaiskasvatuksen erityisopettajia ja esiopetuksen opettajia. Päiväkodin materialistisessa tilassa voi olla läsnä myös muita toimijoita, kuten päiväkodin johtaja, sihteeri sekä siivous- ja ruokalahenkilökuntaa. Nämä toimijat eivät kuitenkaan osallistu varhaiskasvatuksen toimintaan, vaikka rikastuttavatkin läsnäolollaan päiväkodin ympäristöä.

Päiväkoti on yksinkertaistettuna tila, jossa lasten päivähoito tapahtuu. Päiväkotien yksi tärkeimmistä tehtävistä on tarjota varhaiskasvatusta. Päiväkoti tarjoaa lapselle ja hänen vanhemmilleen paikan, jossa lapsi voi viettää päivänsä vanhemman tai vanhempien ollessa töissä. Päiväkoti tarjoaa lapselle pedagogista kasvatusta, hoivaa sekä ravintoa. Päiväkoti tarjoaa lapselle myös välillisesti sosiaalisia kontakteja ja kanssakäymisen mahdollisuuksia muiden lasten tai päiväkodin työntekijöiden kanssa. Päiväkodissa työskentelevälle työntekijälle, päiväkotia on konkreettinen rakennus, jossa työskentely tapahtuu. Päiväkoti luo työntekijälle raamit työskentelylle ja tarjoaa fasiliteetit työn suorittamiseen. Päiväkoti ei rakenteellisesti eroa välttämättä muista sosiaalialan työpaikkarakennuksista, mutta sen sisällöllinen kokonaisuus tekee siitä mielenkiintoisen työpaikan tutkittavaksi kohteeksi. Työntekijälle päiväkotia tarjoaa mahdollisuuksia sosiaalisten suhteiden ylläpitoon työpaikalla työskentelevien muiden työntekijöiden kanssa sekä ”asiakkaiden” eli lasten ja vanhempien kanssa.

Opetushallituksen nettisivuilla kuvataan varhaiskasvatusta seuraavasti:

”Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää sekä tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla. Varhaiskasvatus kattaa ikävuodet 0 - 6 eli lapsen elämän ensi vuodet vauvaiästä peruskoulun aloittamiseen asti.” (Opetushallitus, 2022.)

2.2 Lapsen turva

Turva-sanalla kuvataan yleensä turvattua oloa, suojaa tai turvattua olotilaa. Turvalla kuvataan myös yksilön kokemaa tunnetta turvallisuudesta. Se sisältää myönteisiä käsityksiä nykyisyydestä sekä tulevaisuudesta ja yksilön varmuutta selviytymisestään. (Hurme & Kyllönen 2014, 24.) Minkälainen on siis lapsen ja aikuisen turvan ero on päiväkodissa? Voidaan todeta, että aikuisen ja lapsen roolit eroavat toisistaan selkeästi päiväkodissa. Lähtökohtaisesti aikuisen työnkuvan perustana ovat lapsen turvan ja pedagogisen ympäristön ja kehityksen ylläpitämisen tehtävät ja vastuut. Jos tilanteen kuitenkin yksinkertaistaisi tavalliseen asiakas-palveluntarjoaja-suhteeseen, voisi turvan keskustelu löytää hyvin erilaisia sävyjä ja polkuja. Perehdyn nyt kuitenkin tarkastelemaan tarkemmin lasten turvan takuita nykyisessä lainsäädännössä ja yhteiskunnassa.

Lastensuojelulaissa 1§ määrätään seuraavasti:

”Lain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun.”

Perusopetuslaki 29§ puolestaan määrää seuraavasti:

”Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön”

Laki lasten päivähoidosta 2§ määrää seuraavan:

”Laki lasten päivähoidosta asettaa vaatimuksen suotuisasta kasvuympäristöstä, jonka tulee terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan olla lapselle ja lapsen hoidolle ja kasvatukselle sopiva.”

Molemmissa lakipykälissä tuodaan erittäin selvästi esille lapsen turva. Päiväkodin toiminnan kannalta välttämätöntä, turvallista ympäristöä pidetään itsestään selvyytensä, vaikkei se työntekijöiden kokemusten perusteella aina sitä ole. Julkisessa keskustelussa ajatukset usein suuntautuvat lapsen turvaa ja sen ylläpitoa kohti. Vaikka on perusteltua ja ymmärrettävää, että keskustelun ja lainsäädännöllisen prioriteettiyden nimissä, heikommin itseään ja omia oikeuksiaan puolustavien ja tarpeitaan ilmaisevien yksilöiden toimijuus ja läsnäolo ovat herkemmin esillä yhteiskunnallisissa diskurssissa. Tässä tilanteessa lasten voidaan olettaa olevan suojelun kohteena. Tilanteiden lähtökohtana voidaan pitää skenaariota, joissa

koulutettu, päiväkodin henkilökunnan jäsen, pyrkii omalla toiminnallaan takaamaan lapsen turvallisuuden päiväkodissa. Tätä pidetään jopa oletuksena kasvatus- ja opetusaloilla. Kira Hurme ja Tarmo Kyllönen esittelevät kirjassaan ”Turvassa! Vahvista lapsen turvallisuuden tunnetta ja varaudu vaaratilanteisiin” turvan kysymyksiä ja vastauksia sekä lapsen että aikuisen näkökulmasta. Lapsen turvallisen kasvu- ja oppimisympäristön luomisen kuvataan olevan kasvattajan vastuulla. Kasvattajalla viitataan lasten tai nuorten parissa työskentelevää työntekijää, joka toimii esimerkiksi päiväkodissa, koulussa tai lastenkodissa. (Hurme & Kyllönen 2014, 23.)

2.3 Aikuisen turva

Lapsen turvallisuuden tullessa esiin vahvasti lastenoikeudellisissa- ja opetuksellisissa lainsäädännöissä, näin ollen päiväkodin työntekijöiden turvallisuus samassa tilassa, saattaa jäädä mahdollisesti keskustelussa taka-alalle. Työhyvinvoinnin teemassa, työn turvallisuudella voidaan vaikuttaa työhyvinvointiin. Turvallisuuteen sisältyy niin fyysinen, kuin psyykinenkin turvallisuus. (Kinnunen & Feldt & Mauno, 2005.)

Päiväkodin saatetaan kuitenkin joskus unohtaa olevan tila myös aikuisille. Työssäkäyvien varhaiskasvatuksen ammattilaisten merkitys päiväkodissa on elintärkeä. Kuinka päiväkodin työntekijöiden pysyvyys alalla voidaan varmistaa, jos väkivallan uhka työympäristössä nousee? Entä miten työntekijän tulisi vastata ”asiakkaalta” saatuihin lyönteihin tai uhkauksiin? Nähdäänkö päiväkotia mahdollisesti jollain tavalla erilaisena ympäristönä muihin työpaikkoihin verrattuna, joissa väkivaltatilanteisiin puututaan välittömästi? Laadukkaan päivähoidon perustana ovat ammattitaitoiset työntekijät, joiden työhyvinvoinnista huolehtiminen tulisi näin ollen olla yhteiskunnan tärkeä kehityskohta. Kasvattajan kykeneväisyyteen hoitamaan kasvatustyönsä, vaikuttaa myös hänen oma riittävä turvallisuudentunne työssään. Työntekijöiden sekä lasten turvan elementtien ollessa läsnä ympäristössä, voivat molemmat hyvin. (Hurme & Kyllönen 2014, 23.)

Työntekijän suojana työpaikalla toimii työsuojelulaki. Työsuojelulaki on moniulotteinen paketti ja käytänkin tähän tutkimuksen taustoitukseen vain pientä osaa työsuojelulain laajasta kokonaisuudesta. Työlainsäädäntö määrittelee työhyvinvoinnin turvallisen työn tekemisen kautta asianmukaisissa työoloissa (Mäkikangas & Hakanen 2017, 104).

Työpaikan väkivaltatilanteita varten on suomalaisessa lainsäädännössä määritelty seuraavasti:

”Työssä, johon liittyy ilmeinen väkivallan uhka, työ ja työolosuhteet on järjestettävä siten, että väkivallan uhka ja väkivaltatilanteet ehkäistään mahdollisuuksien mukaan ennakolta. Tällöin työpaikalla on oltava väkivallan torjumiseen tai rajoittamiseen tarvittavat asianmukaiset turvallisuusjärjestelyt tai -laitteet sekä mahdollisuus avun hälyttämiseen... (27 § Väkivallan uhka.)

Työpaikan ja työn turvallisuudesta vastaa työnantaja. Työnantajan vastuulla on uhkaavien tilanteiden hallintaan ja ennakointiin liittyvien menettelyohjeiden laatiminen. Valtioneuvosto on myös linjannut toimialakohtaisesti työntekijän turvallisuudesta ja terveyden järjestelyistä.

2.4 Työhyvinvointi

Työhyvinvoinnin käsitteestä puhutaan monin termein ja teemoin. Työhyvinvoinnilla viitataan esimerkiksi subjektiivisesti koettuna hyvinvoinnin tilana, ja se vaikuttaa muun muassa työkykyyn, työhön, terveyteen ja työympäristöön. Työhyvinvointia voidaan näin ollen kuvata myös systeemisenä ilmiönä, mihin vaikuttavat esimerkiksi yksilölliset tekijät yhteisvaikutuksessa muun muassa työturvallisuuden, työn riskitekijöiden ja työpaikkapoliittisten tekijöiden kanssa. (Laine 2013.) Työhyvinvointi edellyttää hyvinvoinnin kokemuksia. Työn imu voidaan luokitella työhyvinvoinnin kokemuksiin etenkin työmaailmassa. Työn imulla tarkoitetaan myönteistä ja suhteellisen pysyvää motivaatio- ja tunnetilaa. Työn imuun liittyy ominaisuuksia, kuten omistautuneisuutta, työhön uppoutumista ja tarmokkuutta. (Schaufeli & Wilmar & Salanova et al. 2002.)

2.5 Lapsen aggressiivisuus ja työhyvinvointi päiväkodissa

Ahonen (2018) kuvaa lasten aggressiivisuuden lisääntyneen ja kertoo sen olevan kuormitustekijä sekä työntekijöille että päiväkodin muille lapsille. Väkivaltainen käyttäytyminen nähdään ja koetaan myös turvallisuusuhkana. Esimerkkeinä lasten väkivaltaisesta käytöksestä ovat ilmentymät, kuten potkiminen, lyöminen, raapiminen, tavaroiden heittäminen ja paikkojen rikkominen. Ahosen mukaan lasten väkivalta on lisääntynyt sekä erityistuen tarpeessa ja erityistukea tarvitsemattomien lasten keskuudessa. (Ahonen 2018.)

Päiväkodissa työntekijöiden työhyvinvointi korreloi vahvasti työn laatuun. Työ tulee kokea mielekkääksi, jotta työssä voi viihtyä. Työilmapiirin luominen työyhteisössä on myös merkittävä tekijät työssä viihtymisen kontekstissa. (Hujala & Fonsén 2009.)

3. Teorettinen viitekehys ja keskeiset käsitteet

Tutkielmani keskeisiä käsitteiksi muodostuu **lapsen väkivaltaisuus ja aggressio ja työhyvinvointi**. Muita alakäsitteitä ovat muun muassa työhyvinvoinnin heikentyminen, turva, väkivalta, työssä jaksaminen, työn voimavarat ja päiväkodin työntekijä. Lapsen väkivaltaisuuden käsitteellä pyrin käsittelemään eri aggressioiden taustoja, eroja ja niiden tukemista. Tarkastelen aiemman tutkimuksen avulla aggressiota ja sen esiintymistä erityisesti lapsissa. Työhyvinvoinnin heikentymisen käsitteellä pyrin selvittämään ne työhyvinvoinnin puutteet, joiden myötä työssä jaksaminen ja siitä palautuminen heikkenee. Tärkeimpänä teoreettisena viitekehysenä käytän Peter Warrin (1990) tunneperäisen työhyvinvoinnin ulottuvuuksien teoriaa. Hyödynnän myös työn laadullisten ja määrällisten vaatimusten määrittelyä.

3.1 Lapsen väkivaltaisuuden ja aggression teoriaa

Tässä luvussa selvitän mistä väkivalta ja aggressio kumpuaa, erityisesti lapsissa. Tahdon taustoittaa väkivallan käsitettä ja liittää sitä päiväkodin ja lapsen kontekstiin. Tämän kysymyksen taltuttamiseksi tukeudun Kira Hurmeen ja Tarmo Kyllösen teokseen ”Turvassa-Vahvista lapsen turvallisuuden tunnetta ja varaudu vaaratilanteisiin”-teoksen (2014), Riikka Riihosen ja Minna Koskisen teokseen ”Kuinka kiukku kesytetään”, Mannerheimin lastensuojeluliiton teoksiin ”Kiusaamisen ehkäisy varhaiskasvatuksessa” ja ”Kiusaavatko pienetkin lapset?”, jotka molemmat tukeutuvat Raisa Cacciatoren teorioihin ja tutkimuksiin. MLL:n julkaisuissa tukeudutaan teoriaan ja tutkimukseen, mutta ne eivät itsessään ole tietoa tuottavia opuksia. Nämä molemmat julkaisujen teorit viittaavat Cacciatoren (2007) ja muiden tutkimuksiin, joita luonnollisesti hyödynnän tutkielmassani.

”Kuinka kiukku kesytetään” teoksessa kirjoitetaan seuraavanlaisesti: ”Aggressiota on vaikea määritellä käsitteenä yksiselitteisesti. Sen voidaan luonnehtia olevan tunne, johon liittyy muita tunteita ja tunneimpulsseja. Aggressio voidaan myös ajatella voimaksi, johon liittyy halu toimia.” (Riikkonen & Koskinen 2020.) Aggression tunne on osa lasten ja nuorten normaalia kehitystä. Tätä ilmenee osana tunteiden kehitystä ja aggressiota voi esiintyä voimakkaanakin ilman väkivallan toimintaa. Riidat ja konfliktitilanteet, joihin aggression tunteita liittyy, kehittävät ja edistävät lapsen ja nuoren sosiaalisten taitojen kehittymistä, tunteiden säätelyä ja itsehillintää. Ratkaisevaa kehityksessä on kuitenkin aggression hallinnan oppiminen.

Pettymysten tai tappioiden kokemukset ovat lapselle tärkeitä hallintataitojen kehittymiselle. (Cacciatore 2007.)

Aggressiivisesti käyttäytyviä lapsia voidaan Cacciatoren (2007) mukaan jakaa kahteen eri tyyppiin; **proaktiivisiin** ja **reaktiivisiin**. Näiden kahden eri aggressiotaustan selvittäminen ja tunnistaminen on päiväkotityössä tärkeää, jotta voidaan analysoida aggressiivisen toiminnan juurisyitä ja aloittaa tarvittavat toimet taustaan sopivilla tavoilla.

Proaktiivisesti aggressiivisesti käyttäytyvä lapsi toimii aggressionsa kanssa suunnitelmallisesti. Aggressio voi olla manipuloivaa eikä siihen välttämättä liity suuttumuksen tunnetiloja. Proaktiivisesti aggressiivisesti toimiva lapsi saattaa omata hyvät sosiaaliset taidot ja lapsella voi olla lisääntynyt riski tulla kiusaajaksi. (Em 2007.)

Reaktiivisesti aggressiivisesti toimiva lapsi puolestaan toimii impulssien varaisesti ja toiminta on usein suunnittelematonta. Reaktiiviseen aggressioon kuuluu usein myös voimakas suuttumuksen tunnetila. Reaktiivisen aggression taustalla voi olla myös uhatuksi tulemisen tunteita ja lapsi saattaa omata heikot sosiaaliset taidot. (Em 2007.)

Julkaisuissa ”Kiusaamisen ehkäisy varhaiskasvatuksessa” nostetaan esiin aggressiivisesti käyttäytyvien lasten teemaa. Tutkimuksen mukaan negatiivisen vuorovaikutuksen kehään joutumisen riski on aggressiivisesti käyttäytyvien ja ujojen, syrjäänvetäytyvien lapsilla korkea. (ks. Laine, 2002; Salmivalli, 1998). Päiväkodissa tapahtuvaa väkivaltaa pyritään suitsimaan torjumalla aggressiivisesti käyttäytyvien lasten toiminnan torjumisella. Näille lapsille tyypillisiä piirteitä ovat kykenemättömyys itsehillintään sekä kypsymättömyys (Harrist, Zaia, Bates, Dodge & Pettit 1997).

” Kiusaavatko pienetkin lapset?”-julkaisussa kirjoitetaan aggression tukemisesta, jossa esitellään eri aggressiivisuuden tyylien hallinnan tukimuodoista. Aggression tunteen hillintää kuvataan harjoiteltavaksi taidoksi. Hallitsematon aggressio saattaa muodostaa vaaran lapselle itselleen sekä hänen ympäristölleen ja siinä oleville. Proaktiivisesti aggressiivisesti toimivan lapsen hallintaan kuvataan aggressiivisuuden vähentäminen ja aggressiivisen käyttäytymisen kieltäminen. Lapselle ei saa luoda aggressiivisen käytöksen jälkeen tyydyttävää lopputulosta. Johdonmukaisuudella ja selkeillä rajoilla kuvataan myös olevan vaikutusta proaktiivisen aggressiivisuuden taltuttamiseen. Reaktiivisen aggressiivisen lapsen kanssa toimimiselle

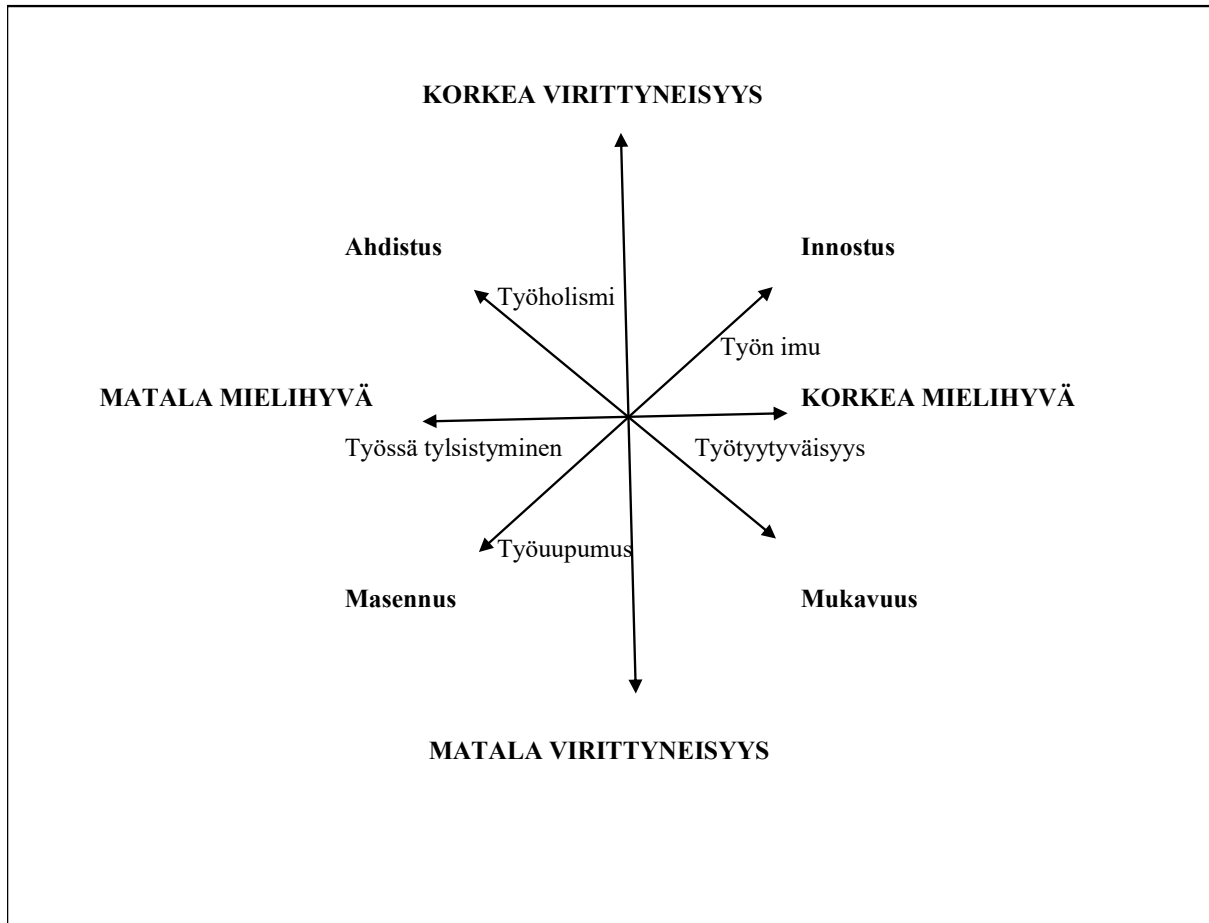
kuvataan tärkeäksi turvallisten ihmissuhteiden merkitys, uhkaavien tilanteiden vähentäminen ja tunnesäätelyn harjoittelu. Aggressiivisen lapsen hillitsemisen ja tunteiden hallitsemisen harjoittelu tilanteissa painotetaan aikuisen kykyä hahmottaa ja huomioida lapsen kehitysvaihe. Aggressiotunteita on helpompi sietää, kun kehitysvaiheet tuntee. (Kirves & Stoor-Grenner 2010, 51-52.)

3.2 Työhyvinvoinnin teoriaa

Työstressi on yksi työhyvinvoinnin puutteiden puhutuimmista ilmentymistä. Työstressi vaikuttaa monialaisesti sekä yksilössä ja työskenneltävässä työympäristössä, ja sen vaikutukset ulottuvat taloudellisiin menetyksiin asti, jotka ovat kytkettävissä organisaation ja jopa yhteiskunnan menetyksiksi. Stressireaktio viittaa tilanteeseen, jossa yksilö kokee psykologisia tai fysiologisia vasteita ja stressi viittaa niiden oirehdintaan. Stressiä esiintyy sekä positiivisena että negatiivisena. Pitkään jatkuvana, stressi kuitenkin vaikuttaa haitallisesti fyysiseen ja henkiseen terveyteen. Stressiä voi esiintyä työperäisenä, kun työympäristön vaatimukset lisääntyvät ja ylittävät työntekijän kyvyt selviytyä työn vaatimuksista. (Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto 2002.)

Peter Warr (1990) on tutkimuksissaan kuvannut työhyvinvointia subjektiiviseksi kokemukseksi. Yksi Warrin merkittävimmistä teoreettisista töistä on affektiivisen eli tunneperäisen työhyvinvoinnin ulottuvuuksien teoriakehys. Ulottuvuuksiin kuuluu eri virittyneisyyden ja mielihyvän tunnekokemukset. Virittyneisyyttä kuvataan englannin kielellä sanalla ”arousal” ja mielihyvää sanalla ”pleasure”. Tunneulottuvuudet voidaan luokitella neljään pääosaan, joiden välimaastoihin voidaan asettaa erinäisiä työssä havaittavia tunneulottuvuuksien ilmentymiä. Warr luettelee tunneulottuvuudet korkeaan ja matalaan virittyneisyyteen ja korkeaan ja matalaan mielihyvään. Mielihyvien ja virittyneisyyksien välille voidaan myös asettaa erinäisiä tunteita tukemaan teorian konkretiaa. Näitä tunnetiloja ovat esimerkiksi ahdistus, masennus, innostus ja mukavuus. Näiden ulottuvuuksien ja virittyneisyyksien välille voidaan luokitella esimerkiksi; työholismi, työssä tylsistyminen, työuupumus, työtyytyväisyys ja työn imu. Tunnetilakuvaukset sekä työssä esiintyvät tunneulottuvuuksien ilmiöt voidaan luontevasti tämän tiedon valossa jaotella työhyvinvointiin positiivisesti ja negatiivisesti vaikuttaviin. Seuraavaksi olen visualisoinut Warrin (1990) tunneperäisen työhyvinvoinnin ulottuvuuksien kartan.

Tunneperäisen työhyvinvoinnin ulottuvuudet



Kuvio 1. Mukailtu malli Warrin (1990:2007) työhyvinvoinnin ulottuvuuksista. (Mäkikangas & Mauno & Feldt, 2017, 105)

Työn laadulliset ja määrälliset vaatimukset puolestaan kuvaavat niitä työntekoon liittyviä ponnisteluja, joita työntekijä työssään suorittaa. Määrällisillä vaatimuksilla yleensä viitataan työn tahtiin ja määrään. Laadulliset työn vaatimukset kuvaavat taitoja vaativia ponnisteluja, joihin voi liittyä esimerkiksi kognitiivisia ponnisteluja työnteon yhteydessä. (Mäkikangas, Mauno & Feldt 2017, 74.) Työn kuormittavuustekijöiden yhteydessä, voidaan tarkastella vaatimusten vaikutuksia työhyvinvointiin, etenkin niiden työhyvinvointia heikentäviin yhtäläisyyksiin. Työn vaatimuksilla voi olla haitallisia hyvinvointiseurauksia, kuten stressireaktioita (em 2017).

4. Tutkimusasetelma

Tutkielmani tutkimuskysymys on: Kuinka lapsen päiväkodissa harjoittamaa väkivaltaa merkityksellistetään suhteessa työntekijän hyvinvointiin julkisessa keskustelussa?

Tutkielmani ei tuota tarkkaa kuvausta tai aktuaalista tietoa varhaiskasvatuksen tai päiväkotimaailman nykytilanteesta. Pyrin analyysini avulla tuottamaan tietoa, kuinka nimettömän käyttäjänimen takana käydään julkista keskustelua ja minkälaisia merkityksiä tutkimusaiheeni keskusteluissa saa.

4.1 Aineisto

Käytän aineistonani Vauva.fi-keskustelun kommenttiketjua vuodelta 2020 nimellä ”Päiväkodin työntekijä! Onko työpaikallasi jatkuvasti väkivaltaa?”. Vierailija-nimimerkillä kirjoittava keskustelun aloittaja avaa keskustelun sanoin:

*” Palasin pitkältä äitiys lomalta takaisin päiväkotiin 3-5 vuotiaiden ryhmään. Tämä ryhmä on aivan kauhea. Jatkovaa väkivaltaa joka kohdistuu meihin aikuisiin ja toisiin lapsiin,jatkuvaa haistattelua, tottelemattomuutta jne . Eikä nämä tilanteet ole mitään pikku tökkimistä vaan ihan oikeaa väkivaltaa!
Onko tätä pakko sietää? Johtaja ja veo ovat kädettömiä asian kanssa eikä ryhmämme opettajastakaan mitään apua ole,hän on enemmän toimistolla kuin ryhmässä.
Heräsi kysymys,että onko tällainen yleistä nykyään? Ja mikä on muuttunut näin radikaalisti muutamassa vuodessa ,että lapsista on tullut tälläisiä hirviöitä.”*

Kommenttiketjuun on tullut 37 kommenttia 26.9.2020 ja 27.9.2020 aikavälillä. Kommenttiketju on laaja ja monipuolinen kattaus oletettavasti päiväkodeissa työskentelevien henkilöiden kokemuksista ja ajatuksista aiheesta. Kommenttoijien ammattinimikkeitä tai muitakaan yksityiselämän totuuksia on mahdotonta varmistaa, mutta huomioin tämän analyysissäni tarkasti. Kommenttiteksteistä on havaittavissa ilmauksia ja kirjoitusasuja, joiden perusteella voidaan arvioida osan kommentoijista olevan myös päiväkodin kontekstin ulkopuolisia, mutta tästä ei voi aineiston perusteella mennä takuuseen. Tämä ei kuitenkaan vaikuta aineistooni tai sen analysointiin, sillä pyrin tutkielmallani tutkimaan julkisessa keskustelussa esiintyvien merkityksellistämisen sisältöjä. Aineistosta ei ole mahdollista päätellä minkä muotoisesta päiväkodista tai päivähoidon muodosta on kyse, kuten julkisesta tai

yksityisestä päiväkodista tai varhaiskasvatuksesta. En myöskään tutkimuksessani pyri erittelemään julkisen tai yksityisen sektorin päivähoidon eroja tai yhtäläisyyksiä vaan tarkastelen yleisesti ottaen puhetta päiväkotien arjesta.

4.2 Menetelmä

Tutkielmassa käyttämäni aineiston analysoimiseksi käytän kvalitatiiviseen tutkimukseen soveltuvaa sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysin keskeinen tarkoitus on tiivistää ja luokitella aineistoa (Mayring 2000).

Aineiston analysoinnin aloittamiseksi, muotoilin keskustelupalstan kommenttiketjun helpommin luettavaan muotoon erilliselle tiedostolle. Tämän jälkeen aloitin koodaamisen aineiston jäsentämiseksi. Koodaamisella tarkoitetaan aineiston osien liittämistä yhteen, jotta voidaan muodostaa kategorioita, joilla on yhteisiä ominaisuuksia (Juhila 2014a). Näin pystyin rajaamaan aineistoni hallittavampaan muotoon. Koodaamisen jälkeen aloitin teemoittelun.

Tutkielmani analyysi nojaa teemoitteluun, jonka avulla pyrin löytämään ja jäsentämään esiin nousevia yhtenäisiä teemoja aineistostani. Teemoittelu kuuluu laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmien kirjoon ja se voidaan ymmärtää yhtenä sisällönanalyysin muotona. Teemoittelun avulla pyritään nostamaan tutkimuksen keskeisiä asiakokonaisuuksia ja yhdistäviä piirteitä esiin. (Vuori 2022.) Teemat kuitenkin tulee huomioida tutkijan pohdintoihin ja tulkintoihin pohjautuvina palasina, joita tutkija jäsentelee oman tulkintansa varaisesti (Hirsjärvi & Hurme 2001, 173). Olen myös liittänyt analyysiini otteita aineistosta löydettyjen kommenttien teksteistä. Otteiden tarkoituksena on tarjota lukijalle havainnollistuksia, mihin tutkijana pohjaan analyysiäni. Otteiden avulla voin johdatella lukijaa löytämään niitä johtolankoja, joiden perusteella olen itse aineistosta syntyneet teemat muodostanut. (Juhila 2014b.)

Tutkielmassani käyttämäni aineisto pohjautuu keskustelupalstan kommentteihin. Teemoittelemalla kommenttien teemoja, pystyn poimimaan aineistosta keskeiset puhettavat lapsien väkivaltaisesta käyttäytymisestä päiväkodeissa ja yhdistää niitä työhyvinvointiin, sekä toisinpäin.

Kommenteissa esiintyy useasti saman tyyppisiä teemoja ja hyödynnän näitä teemoja sisällönanalyysissäni. Tutkimusmenetelmänä käytän laadullista sisällönanalyysia induktiivisesti. Aineiston tarkastelutapana käytän realistista tarkastelutapaa, sillä kiinnostukseni koskee aineiston sisältöä ja sitä mitä siinä on ja mitä aineistossa kerrotaan tutkittavasta aiheestani. (Hasanen & Günther 2014.) Vaikka aineistonani käytettävä kommenttiketju on kommenttien määrän kannalta tarkasteltuna jokseenkin suppea, koen sen laadullisesti sekä sisällöllisesti tarpeeksi hedelmälliseksi ja monipuoliseksi käytettäväksi tutkielmaani. Kommenttiketjun teemat pidättäytyvät tutkielmani ydinajatuksessa, mutta sitä lähestytään mukavan monipuolisilta kanteilta. Teemoittelemalla kommenttien teemoja, pystyn poimimaan aineistosta keskeiset puhutavat ja yhdistää niitä työhyvinvointiin, sekä toisinpäin.

4.3 Tutkimuseettiset kysymykset

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) mukaan tieteellistä tutkimusta voidaan pitää eettisesti hyväksyttävänä ja sen tuloksia luotettavana, tutkimuksen ollessa suoritettu hyvän tieteellisen käytännön edellytysten mukaisesti. Hyvä tieteellinen käytäntö koskee ohjeiden soveltamista tutkimuksessa, jonka määrittelee lainsäädännölliset rajat ja sitä kutsutaan tutkijayhteisön itsesääteilyksi. Nämä käytännöt koskevat myös muun muassa ”suullisesti annettuja lausuntoja, ...yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen tilanteita niin painetuissa kuin sähköisissäkin julkaisukanavissa, myös sosiaalisessa mediassa.” (Tutkimuseettinen Neuvottelukunta.)

Kommentoijat kirjoittavat pääsääntöisesti Vierailija-nimimerkin takaa, jolloin tekstin tuottajan anonyymiys säilyy. Avoimen kommenttiketjun tekstien hyödyntäminen kandidaatintutkielmassani on tarpeellista, hyödyllistä sekä oikeutetusti teemaan liitettyä. Aineistoni eettinen käyttö on myös harkittua. Suomen lainsäädännössä on lasten päivähoitoa koskeva lakipykälä, mikä koskee salassapitovelvoitetta. Lainaan suoraa lakitekstiä tilanteen selventämiseksi.

” Lasten päivähoitoon osallistuva ei saa sivulliselle ilmaista, mitä hän tässä tehtävässään on saanut tietää päivähoitopalveluja käyttäneestä henkilöstä ja hänen perheestään, mikäli jonkin erityisen seikan ilmoittaminen ei ole tarpeen lapsen edun kannalta tai jollei se, jonka hyväksi

vaitiolovelvollisuus on säädetty, suostu asian ilmaisemiseen.” (Laki lasten päivähoidosta, 36/1973, 32§.)

Kommenttipalstan kuvauksista ei ole mahdollista selvittää kuvattujen perheiden tai lapsien asuinpaikkaa, päiväkotia tai nimeä. Näin ollen yksittäisten tilannekuvien ja kommenttien perusteella, henkilöiden tunnistaminen jää pelkän tilannekuvauksen perusteella hataraksi. Näiden lainsäädännöllisten raamien ja käytännön puitteissa, olen oikeutettu käyttämään kommenttiketjun tekstejä vapaasti niiden ollessa julkisesti saatavilla.

5. Tulokset

Aineiston analysoinnin aloitin valitsemalla aineiston ja rajaamalla siitä käytettävän osion. Kommenttiketjun koon perusteella pystyin hyödyntämään koko kyseistä viestiketjua, jolloin myös sisällön seuraaminen oli mieluista. Seuraavana tehtävänä suoritin litteroinnin käytettävälle aineistolle. Siistin tekstin helpommin käsiteltävään muotoon ja siirsin kaikki käytettävät tekstiosuudet yhdelle tiedostolle. Aineiston analysoinnin aloitin silmäilemällä esiin nousevia, yhteneväisiä teemoja. Koodaamisen avulla sain jäsenneltyä aineistoa ja lopulta pääsin syventymään teemoittelun kautta teemojen analysointiin. Aloitin teemojen luokittelun ensin pienemmistä, yksityiskohtaisemmista teemoista. Aineistosta oli havaittavissa 11 erilaista teemaa, jotka päätin niputtaa neljään kokonaisvaltaisempaan pääteemaan. Laadullinen, aineistolähtöinen sisällönanalyysi loi hyvin vapaat raamit analyysille ja tuloksien tulkinnalle, ja tutkimusmenetelmä osoittautui mielestäni erittäin hedelmälliseksi valinnaksi.

5.1 Analyysin teemat

Seuraavaksi olen listannut erinäiset teemat tai saman sisältöiset argumentit, joita aineistoni kommenttiketjussa nousi esiin. Ketjussa esiintyi niin monesti nousevia teemoja kuin myös yksittäisiä nostoja, joihin ei löytynyt samaistujia kommentoijissa. Ensimmäisenä vaiheena rajasin aineiston kommentteja yhteentoista seuraavaan kommenttityyppiin eli tutkielmani analyysissä kutsuttuihin teemoihin:

1) Alanvaihto

Alanvaihdon teema tuli esiin kommentteissa, joissa keskusteltiin työn vaativuuden lisääntymisestä. Työn kuormittavuuden nousun kuvailtiin olevan yhteydessä tunteisiin ja ajatuksiin vähemmän kuormittavaan työhön. Päiväkodissa työskenteleminen nähdään väkivallan läsnäolon takia raskaampana vaihtoehtona, kuin jokin vaihtoehtoinen ala.

2) Lasten ominaisuudet, tausta ja ikä

Lasten ominaisuuksilla, taustalla ja iällä viitataan aineistossa kommenttiteemaan, jolla pyrittiin selittämään lapsen väkivaltaisuutta tietyillä ominaisuuksilla tai tekijöillä, kuten iällä, taustalla tai esimerkiksi kehitykseen ja keskittymiseen liittyvillä lääketieteellisillä ominaisuuksilla.

Lapsen väkivaltaisuutta yritettiin selittää esimerkiksi jaottelemalla lapsia ”normaaleihin” ja ”ei-normaaleihin” lapsiin.

3) Väkivallan käsite

Väkivallan käsitteen teema avataan väkivallan termin kyseenalaistamisella. Tutkimusaineistossa nousee kommentteja, joissa kyseenalaistetaan pienen lapsen aggressiivinen toiminta väkivaltana.

4) Pelko

Pelon konteksti tulee aineistossa esiin kommentteissa, joissa keskustellaan pelon tunteen läsnäolosta työpaikalla. Kommenteissa mainitaan väkivallan aiheuttavan muitakin negatiivisia tunteita, kuten ahdistusta ja masennusta. Pelko vaikuttaa kommenttien mukaan myös työssä jaksamiseen ja viihtyvyyteen.

5) Sairaslomat

Sairaslomat tulevat esiin työhyvinvoinnin puuteiden yhteydessä. Kommenteissa tulee esiin, kuinka työhyvinvoinnin poissaolo aiheuttaa lieveilmiöinä töistä poisjäämistä. Tähän liittyy myös muiden työn negatiivisten tunteiden, kuten pelon, ahdistuksen ja masennuksen vaikuttavan työssä jaksamiseen. Näiden tunteiden sekä työn vaatimustekijöiden nousun myötä, sairaslomien esiintyvyys kasvaa. Kommenteissa myös nousee esiin sairaslomien olevan lopputulema työuupumuksesta. Sairasloman ei kuitenkaan kerrota olevan riittävä parannuskeino työhyvinvoinnille väkivallan ollessa läsnä työpaikalla.

6) Päiväkotikohtaiset erot

Päiväkotikohtaisia eroja kuvattiin aineistossa, kun käsitellään erilaisten päiväkodin ryhmien toimintatapoja tai resursseja. Erojen kontekstissa pyritään myös keskustelemaan väkivallan syiden syntyperistä.

7) Vastuun kysymykset

Vastuun kysymyksillä pyritään aineistossa löytämään vastuunkantajia lapsen väkivaltaisuudelle. Jotkin kommentit pyrkivät selittämään väkivallan johtuvan lapsen perheoloista, kun taas toiset pyrkivät kyseenalaistamaan resurssien riittämättömyyden olevan syytä lasten väkivaltaisuuteen ja näin ollen myös vastuu on niillä tekijöillä ja toimijoilla.

8) Lapsilähtöisen väkivallan kyseenalaistaminen

Lapsilähtöisen väkivallan kyseenalaistaminen viittaa aineistossa nousseeseen teemaan, jossa pienen lapsen kyvykkyyttä väkivaltaan kyseenalaistetaan. Kyseenalaistaminen tapahtuu lapsen tietoisuuden ja pystyvyyden kautta. Kommenteissa kirjoitetaan kuinka pienen lapsen tekemisiä ei voida pitää vielä väkivaltana. Lapsen väkivaltaa pyritään sanoittamaan myös muilla tavoin, kuten ”lapsien riehaamisena”.

9) Koulutus ja resurssit

Kommenteissa kirjoitetaan työntekijöiden koulutuksen kirjoitetaan olevan riittämätöntä selviytymään väkivaltatilanteista ja väkivaltaisesti toimivista lapsista. Myös olettavasti työntekijänä toimivat henkilöt kuvaavat myös kuinka alalle ei välttämättä haluta kouluttautua väkivallan uhan takia.

10) Asennoituminen työhön

Työhön asennoituminen koetaan tutkimusaineistossa haastavaksi, kun väkivallan teema on läsnä työpaikalla. Kommenttiketjussa käydään keskustelua asennoitumisen syyllisyydestä työssä viihtymättömyyteen. Kommenteja on havaittavissa kahdelta suunnalta. Toisissa kommenteissa kyseenalaistetaan työntekijän kyvykkyyttä työntekijänä, kun asennoituminen työhön koetaan kyseenalaisena. Samaan aikaan tällaisiin kommentteihin on vastattu puolustavasti, kuinka työhön asennoituminen ei ole se suurin syytä työssä viihtyvyyteen vaan juurikin väkivaltainen toiminta.

11) Vähättely

Vähättelyn teema tulee tutkimusaineistossa esille monella tasolla. Väkivaltaa, sen käsitettä, työssä pahoinvointia sekä väkivallan vakavuutta vähätellään aineistossa monipolvisesti. Lapsen väkivaltaa ei pidetä oikeana väkivaltana tai sen vähättelyä pyritään vähentämään

vastakommenteilla. Aineistossa nähdään myös kuinka työntekijän vaikutusmahdollisuuksia vähätellään ulkopuolisen kommentoijan puolelta ja kuinka samalla työntekijä vähättelee omia vaikuttamismahdollisuuksiaan tai kuvaa osaamisensa riittämättömyyttä väkivaltatilanteissa.

Seuraavana vaiheena yhdistelin teemoja suuremmiksi kokonaisuuksiksi analyysin sujuvoittamiseksi. Näin ollen, jäljelle jäi 4 pääteemaa:

- 1) Neuvottelut väkivallan käsitteestä
- 2) Väkivaltaisen lapsen merkityksellistäminen
- 3) Väkivallan vastuun ja syyn kysymykset
- 4) Väkivallan seuraukset työhyvinvointiin

Pääteemojen kaikki aihealueet ovat välillisesti tai suoranaisesti yhteydessä työhyvinvoinnin kontekstiin. Jaottelun avulla aineiston analysointi on mielekkäämpää, joten olen täsmentänyt viimeisen teemat avaamaan väkivallan seurauksia työhyvinvoinnin konkreettisten esimerkkien kautta. Tämä ei kuitenkaan sulje pois kolmen edeltävän teeman yhteyksiä työhyvinvointiin vaan päinvastoin. Tutkimuskysymykseni varjolla pyrin analysoimaan kaikkia teemoja sen työhyvinvoinnilliselta aspektilta ja väkivallan merkityksellistämisen kautta.

Tähän olen taulukoinut keskustelupalstan kommenttien sisältöjen pää- ja alateemat

<p>Neuvottelut väkivallan käsitteestä</p>	<ul style="list-style-type: none"> • väkivallan käsite • pelko • lapsilähtöisen väkivallan kyseenalaistaminen • vähättely
<p>Väkivaltaisen lapsen merkityksellistäminen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • lasten ominaisuudet, tausta ja ikä
<p>Väkivallan vastuun ja syyn kysymykset</p>	<ul style="list-style-type: none"> • vastuun kysymykset • koulutus ja resurssit • päiväkotikohtaiset erot
<p>Väkivallan seuraukset työhyvinvointiin</p>	<ul style="list-style-type: none"> • alanvaihto • sairauslomat • asennoituminen työhön

(Analyysin teemat-taulukko)

5.3 Kommenttien jaottelu ja analysointi pääteemoittain

5.3.1 Neuvottelut väkivallan käsitteestä

Tässä luvussa tarkastelen tutkimusaineiston sisältöä, mikä koski väkivallan käsitteen neuvottelujen teemaa. Aineistosta on mahdollista löytää monia kommentteja, jotka sisältävät lomittain monia merkityksiä ja, jotka asiasisällöllisesti soveltuisivat useampaankin pääteemaan. Nostan kuitenkin joitain sitaatteja esiin aineistosta tukeakseni ja selventääkseni analyysiani ja tulosten luomista. Väkivallan käsitteen neuvotteluissa käsiteltiin väkivallan todellisuuteen ja sen merkityksiin. Työhyvinvoinnin viitekehyksessä, väkivallan käsite saa merkityksiä sekä heikkona että vahvana. Kommenteista on mahdollista todeta tai olettaa päiväkodin työntekijyys tai sen ulkopuolisuus tietyistä sanavalinnoista, kuten alleviivatuissa sitaattikohdissa. Vaikka tekijyydellä ei ole suoranaista merkitystä tässä tutkielmassa, on se aineiston analyysin puolesta mielenkiintoista.

” Jatkuvaa väkivaltaa joka kohdistuu meihin aikuisiin ja toisiin lapsiin,jatkuvaa haistattelua, tottelemattomuutta jne . Eikä nämä tilanteet ole mitään pikku tökkimistä vaan ihan oikeaa väkivaltaa!” (Aloituskommentti) ja

”... Järkyttävää. Kuka noissa päiväkodeissa enää viitsii töissä käydä pahoinpideltävänä...”

” Voi tsiisus jos joku 3-5 vuotiaiden riehaaminen koetaan vakavana väkivaltana. Oikeasti nyt hei. Ette tiedä todellisesta työpaikkaväkivallasta mitään.”

”... lapset saavat mukiloida hoitajia ja toisiaan ihan rauhassa, koska jossain on vielä väkivaltaisempaa? Jos valitsee jonkun työpaikan jossa on jo oletuksena ,että siellä on väkivaltaa ja vaarallisia tilanteita on vähän eri asia kuin valita työpaikakseen päiväkodin jossa ei pitäisi olla väkivallan uhkaa.”

”Ei ole mitään riehaamista enää nykypäivänä tuo touhu.”

”Miksi ihmeessä naiset hakeutuu näille pienipalkkaiselle aloille joissa vielä "väkivallanuhka" läsnä nykyään.”

”... En muuta sano kuin että tervetuloa yläasteella töihin. Noi ei viel osaa sentään järjestää koulu-uhkauksia.”

”... Fyysinen väkivalta aikuisia kohtaan ei ole harvinaista päiväkodeissa, sitä ei tule kenenkään väheksyä.”

”... pienten ryhmässä, niin tahtoohan ne pienet joskus potkia ja lyödä ja purrakkin, mutta itse en jotenkin osaa pitää sitä ihan samanlaisena väkivaltana kuin vähän isompien lasten kohdalla, siis että tuntisin mitenkään oloani loukatuksi tai uhatuksi sen takia :D”

Väkivaltaa merkityksellistetään suurimmassa osassa aineistoa melko voimakkaasti. Näin ollen väkivaltaa voidaan tulkita ei-hyväksyttävänä toimintana ja sitä paheksutaan keskustelussa voimakkaasti. Tutkimusaineiston kommentteissa esiintyy väkivallan vähättelyä ja kommentteissa kyseenalaistetaan väkivallasta puhumisen merkitystä kysymällä epäsuorasti voiko toimintaa kutsua väkivallaksi, jos lapsi vähän tönii tai riehuu. Mutta mikä on sitten aidompaa väkivaltaa. Tavalla tai toisella, lapsen väkivalta nähdään kommentteissa pienempänä pahana kuin vanhempien lasten harjoittama väkivalta. Missä siis mene raja ”aidomman” väkivallan kanssa ja mitä se on? Aineisto ei tähän anna vastausta, mutta se herättää tutkimusta tehdessä kysymyksiä väkivallan merkityksellistämisestä. Keskustelut vanhemman lapsen väkivallan merkityksestä ovat myös toisenlaisia. Väkivallasta puhuttaessa on eräässä kommentissa käytetty lainausmerkkejä tehostamaan väkivallan käsitteen mitättömyyttä ja heikkoa merkitystä. Kommentteissa mainitaan myös muun muassa kuinka väkivaltaa esiintyy oikeasti vasta yläkoulussa, jossa esimerkiksi koulu-uhkaukset ovat harjoitettua väkivaltaista toimintaa, jota ei sentään päiväkodissa tapahdu. Näin ollen väkivaltaa ei käsitteenä voi tapahtua päiväkodissa, vaan sen on oltava jotain muuta tai sitä tulisi kutsua joksikin muuksi.

5.3.2 Väkivaltaisen lapsen merkityksellistäminen

Väkivaltaisen lapsen merkityksellistämisen teemassa oli erilaisia kuvauksia lapsista, joiden kautta pyrittiin vahvistamaan väkivallan pahuutta ja näin ollen myös lapsen pahuutta tai vääryyttä.

”...mikä on muuttunut näin radikaalisti muutamassa vuodessa ,että lapsista on tullut tällaisia hirviöitä.” (Aloituskommentti)

”... Eikö hirviö lapsille ole mitään rauhoittavaa lääkitystä. Ei muuta kuin pumpata lääkkeitä ne täyteen niin kuin vanhuksillekin.”

”... Ne lapset kuuluisivat lasten psykiatriselle osastolle eikä päiväkotiin.”

”... Muistelen kaikkia lapsia lämmöllä. Jopa tätä minua repinyttä, sillä normioloissa hän rakasti pelata kanssani korttia ja oli oikein herttainen. Mutta kun se uhma kävi päälle...”

”... Hänellä oli ihan kehitysvammadiagnoosi. Muilla ryhmän lapsilla ei ollut.”

”... Lapsilla on aiempaa enemmän ongelmia, rajattomuutta, tunne-elämän häiriöitä, levottomuutta, aggressiivisuutta jne. Perheillä on ongelmia elämänhallinnassa, mikä heijastuu välittömästi lapsiin.”

”Tämän ketjun mukaan päiväkodeissa on vain ja ainoastaan täysin hulluja ja sekopäisiä lapsia.”

” Suurin osa lapsista on ihan "normaaleja". ”

”... Toivottavasti nämä agressiiviset lapset ovat vain kuitenkin pieni marginaalinen erityisryhmä.”

” Pakkopaidan nuo väkivaltaiset penskat tarvitsevat.”

”... 4v lapsi oli pääasiassa aikuisia kohtaan väkivaltainen. Hän potki ja löi nyrkein ja tavaroin, puri ja sylki jatkuvasti päälle. Hän oli isokokoinen ikäisekseen ja osasi käyttää voimaa. Lisäksi hän oli usein oikein kiltti ja hurmaava, kerrankin istui sylissäni ja luin hänelle kirjaa, ja kun käännyin katsomaan muita lapsia, hän puri minua korvaan niin että tuli verta.”

”... Mapsen pureminen ja potkiminen ei ole "erilaisuutta", eikä sitä todellakaan tarvitse hyväksyä. Ymmärtää sitä pitää siinä mielessä, että syyt taustalta voi poistaa jotta lapsi oppii olemaan purematta ja potkimatta.”

Kommenteissa huokuu huoli pienen lapsen väkivaltaisuudesta ja lapsen väkivaltaiseen toimintaan kyvykkyydestä käydään keskusteluja. Näissä sisällöissä kommenteista oli mahdollista löytää lausumattomia mietteitä, kuten että onko lapsi väkivaltaisesti toimiessaan tietoinen toiminnastaan ja sen seurauksista. Voidaanko näin ollen teorian ja aggressiivisuuden tutkitun tiedon valossa todeta, että väkivaltainen lapsi toimii joko proaktiivisen tai reaktiivisen aggressiivisuuden johdattelemana? Kommenteissa vilisevien ”hirviö” ilmaisujen siivittäessä väkivaltaisista lapsista käytyä keskustelua, voidaan olettaa että ainakin osa aineiston kommenteista viittaa proaktiiviseen aggressiivisuuteen, eli tietoiseen ja tarkoitukselliseen

väkivaltaan. Vaikka eri aggressiivisuuden tyyleistä ei ole aineistossa sisältöä, voi aineiston sanavalintojen sekä muun sisällön kontekstiin mahdollista liittää tällaisia todentumia.

5.3.3 Kamppailut väkivallan vastuun ja syyn kysymyksistä

Kamppailut väkivallan vastuusta ja syyn kysymyksistä teemassa nousi esiin erilaiset riittämättömyyden kohteet ja niiden suorat ja epäsuorat vaikutukset lasten väkivaltaisuuteen ja päiväkodin työhyvinvointiin.

”...Johtaja ja veo ovat kädettömiä asian kanssa eikä ryhmämme opettajastakaan mitään apua ole, hän on enemmän toimistolla kuin ryhmässä.” (Aloituskommentti)

”... Varmasti suoraa seurausta integraatiosta jossa erityislapsset sijoitettiin normaali ryhmiin.”

”... Tätähän tämä todellisuus päiväkodeissa on. ”Laadukas varhaiskasvatus” on vain sanahelinää, arki on silkkaa selviytymistä.”

”... Sitten kun ryhmät ovat ylisuuria, ryhmiin integroidaan erityislapsset ja henkilökuntaa on liian vähän niin soppa on valmis.”

”... ei niille normaali lapsille jää aikaa eikä voimia antaa mitään laadukasta varhaiskasvatusta, koska aika menee näiden väkivalta lapsien kaitsemiseen.”

”... Syytän järjestelmää, joka ei takaa jokaiselle lapselle ansaitsemaansa ja tarvitsemaansa hoitoa. Juuri tämä minua raapinut ja repinyt lapsi. Hänen ei olisi pitänyt olla siinä ryhmässä. Mutta kun varoja leikataan ym.. Hänen olisi pitänyt olla tarvitsemansa avun parissa.”

” ...Huomasin todella, miten vähän resursseja oli. Iso osa perushoidosta säilytettiin harjoittelijoille, opiskelijoille ja minun tapauksessa kuntouttavassa työtoiminnassa oleville. Kun ei ollut aikaa. Tuli vaan mieleen, että mitenhän ihmeessä ryhmät toimii ilman tätä ilmaista työvoimaa..”

”... päivähoitossa ei pitäisi olla minkäänlaista väkivaltaa mutta kun sitä kuitenkin on niin asiasta pitäisi puhua ja koulutukseen pitäisi lisätä osio josta saisi työkaluja näihin tilanteisiin puuttumiseen.”

” Poistukaa alalta jos asennoituminen on tuo, että pidätte lapsia suunnilleen hirviöinä, eikä teillä ole keinoja rauhoittaa lapsia. En haluaisi, että omia lapsiani hoitaa ihmiset, joiden asennoituminen on huono.”

”... Miksi et ole kouluttanut lastasi ihmisen tavoille kotona? Miksi lapsellasi olisi oikeus purra ja potkia hoitajaa?”

” ...Lapselle yritettiin saada tukea ja diagnoosia, mutta vanhemmat harasivat kovasti vastaan, joten asiat etenivät todella hitaasti.”

”... Tottakai kuitenkin puututaan asianmukaisesti pienten suorittamaan väkivaltaan, eikä vain hihitellä sille”

Resurssien riittämättömyys ja järjestelmien kritisointi on läsnä aineistossa vahvasti. Mahdollisesti tällä viitataan väkivaltaisesti toimivan lapsen sijoittamiseen tiettyyn päiväkodin lapsiryhmään. Integroinnin ja inklusion myötä esiin nousee myös tyytymättömyyttä päiväkotien toimintaan. Integroinnilla viitataan kahden erilaisen yhdistämistä esimerkiksi ryhmässä. Päiväkodissa esimerkiksi erityistukea tarvitseva lapsi voidaan sijoittaa tukea tarvitsemattomien lasten ryhmään. Inklusiolla taas viitataan tilanteeseen, jossa erityistukea tarvitseva lapsi liitetään tukea tarvitsemattomien ryhmään, mutta hän saa ja toimii tarvitsemansa tuen avulla ryhmässä. Lapsen väkivaltaista toimintaa merkityksellistetään osittain resurssien riittämättömyyden tuotteeksi sekä järjestelmän vajavaisuuksien kautta. Aineistossa myös kyseenalaistetaan päivähoitoa järjestäviä ja organisoivia tahoja, kuten päiväkodin johtajaa ja koulutusta. Myös väkivaltatilanteissa toimivien lasten vanhempien kasvatuksellisia valintoja ja jopa kyvykkyyttä kyseenalaistetaan. Aineistosta on havaittavissa syy-seuraussuhteiden ja vastuu-kysymyksen välisiä kamppailuja. On hankalaa ja tarpeetonta osoittaa syyttävää sormeja yhteen tahoon, joka on vastuussa lapsen harjoittamasta väkivallasta.

5.3.4 Väkivallan seuraukset työhyvinvointiin

Väkivallan seurauksista työhyvinvointiin keskusteltiin konkreettisilla esimerkeillä. Aineistosta nousi esiin toistuvat esimerkit, kuten sairaslomat, erilaiset terveydelliset vaikutteet ja alanvaihtohalukkuus. Työn vaatimustaso koetaan siis niin raskaaksi, että työssä sairastuu tai siitä on halua vaihtaa pois.

”... Olen vaihtamassa alaa. Ahdistaa koko työ, saa olla kokoajan varuillaan ja pitäisi olla silmät selässä. En jaksa enää mustelmia, potkuja, puremisia, lyöntejä, tukasta repimistä, uhkailuja, kiljumista, syljeskelyä, kiinnipitoja.”

”... Olen nyt jo aivan uupunut vaikka kautta ei ole kuin 2 kuukautta takana, en käsitä miten tätä jaksoo pidemmän aikaa. Sairaslomakaan ei auta, koska takaisin on joskus palattava ja kukaan pieniltä ei halua ymmärrettävästi halua ryhmää vaihtaa. En olisi ikinä uskonut, että joudun miettimään alan vaihtoa alle 6 vuotiaiden lasten väkivallan takia. En vaan jakso jatkuvaa haukkumista ja väkivallan pelkoa.”

”...Kaksi kuukautta toimintakautta takana ja ainakin meidän päiväkodissa henkilökunta on aivan loppu. Suurin osa haluaisi tehdä työkseen jotain muuta, saisi saman kitupalkan paljon helpommallakin.”

” Joka päivä vaan toivon, että saan koko porukan ilman suurempia vaurioita kotiin iltapäivällä.”

” Masennusta, vaikeaa ahdistusta ja sosiaalisten tilanteiden pelkoa.”

”... Kun keskustelin psykiatrini kanssa hän oli sitä mieltä, että minun ei olisi pitänyt edes olla tuossa tilanteessa. Mutta hittoakos minä niille sanomaan. Kaikki meni sen yhden lapsen ehdoilla..”

” ...siivoojana ja olisi paljon turvallisempaa ja vähemmän vastuuta sisältävää työtä. Tilanne on kyllä tulevaisuuden lasten kannalta surullinen, koska alalle ei halua kouluttautua .”

” En minäkään olisi pienessä mielessäni ikikuuna päivänä uskonut, että päiväkodissa pitäisi pelätä, mutta niin vain kävi.”

”... Tässä muutama esimerkki minkä vuoksi lähdin muihin hommiin”

”... Puoli vuotta jaksoin. Itkin joka ilta kotona uupumista ja riittämättömyyden tunnetta, epäilin omaa ammattitaitoani ja olin ahdistunut. Olin vähän väliä mustelmilla ja hampaiden jäljillä. Puolen vuoden jälkeen tartuin tilaisuuteen ja vaihdoin työpaikkaa.”

Työn aiheuttaessa psyykkisiä tai fysiologisia oireita, voidaan puhua stressireaktiosta. Päiväkodissa työskenteleminen aiheuttaa siis kommenttien mukaan stressireaktioita, jotka lopulta johtavat ongelmiin, kuten uupumukseen tai ahdistuksen ilmentymiin. Näiden oireiden pahentuessa, turvaudutaan esimerkiksi sairauslomiin. Kaipuu turvallisempaan työhön selittää alanvaihtohalukkuutta ja myös tukee arviotani työntekijän turvan taustalle jäämisestä turvakeskustelussa.

Johtopäätökset

Olen tarkastellut tutkimusaineistoa keskusteluna ja näkemyksinä päiväkodin nykytilasta, mutta sitä ei tule pitää luotettavana tiedonantona. Kiinnostukseni kohteena oli; minkälaisia teemoja julkisessa keskustelussa päiväkodissa esiintyvistä väkivallasta nousee ja kuinka näitä teemoja voidaan heijastaa teoreettiseen viitekehykseen ja muuhun tutkimuskirjallisuuteen, joka käsittelee työhyvinvointia ja väkivaltaa. Tutkimuksessani käyttämäni aineisto ei siis todista väkivallan läsnäoloa vaan pyrkii selittämään ja tarkastelemaan mitä teemoja keskusteluissa merkityksellistetään.

Aineiston perusteella voitaisiin perustella, että vasta vanhempana lapsen väkivalta saa vahvempia merkityksiä. Toisena nostona voidaan pitää vastavuoroisia kommentteja, joissa pienenkin lapsen väkivalta saa yhtä suuria ja voimakkaita merkityksiä kuin muiden ikäryhmien harjoittama väkivalta. Päiväkoti-ikäisen lapsen väkivalta koetaan yhtä aidoksi kuin kenen tahansa muunkin ja väkivallan käsitettä ei pyritä häivyttämään mitenkään vaan päinvastoin. Lapsen väkivaltaisen käytöksen aggressiivisuuden taustan loistaessa verbaalisesti poissaolollaan aineistossa, on kuitenkin mielenkiintoista pohtia eri aggressiivisuuden muotojen taustoja. Voidaanko esimerkiksi olettaa, että reaktiivinen aggressiivisuus voisi olla riippuvainen resurssipulasta? Onko vastuu lapsen väkivaltaisuudesta tällaisessa tilanteessa silloin resursseja jakavalla toimialalla? Entä miten proaktiivisen aggressiivisuuden taustasyiden vastuuta

pyritään vierittämään esimerkiksi vanhempien tai mahdollisen diagnoosin niskaan? Väkivaltaisesti käyttäytyviä lapsia yritetään aineistossa epätoivoisesti yksinkertaistaa, mutta se kuitenkin todetaan hankalaksi. Ei siis ole yhtä tapaa ymmärtää lapsen aggressiivisuutta, mutta näiden tilanteiden sietäminen ja hoitaminen jätetään pitkälti pelkästään päiväkodin henkilökunnalle. Riittämättömät tukitoimet hohtavat poissaolollaan ja työpaikoilla koetaan ahdinkoa.

Tutkimusaineiston ja tutkimuskirjallisuuden valossa voidaan miettiä, voidaan myös antaa lapsen kehityksen kysymykselle jalansijaa. Voidaanko olettaa, että lapsen kehitys on kesken hänen ollessa kyvytön kanavoimaan aggressiotaan muilla tavoin kuin väkivallalla. Voiko lapsen tunne-elämän kehitys olla vielä riittämätöntä selviytymään pettymyksistä tai turhautumisesta, jolloin väkivaltainen toiminta saattaa tulla esiin aggressiivisena toimintana? Kyseisille kysymyksille ei ole annettu merkityksiä aineistossa mutta tiettyjä mielipiteitä aineistosta voidaan aistia. Lapsia kuvataan muun muassa hirviöiksi ja lääkitystä tarvitseviksi sekopäiksi. Vahva sanallistaminen ja merkityksien luonti näiden verbalisointien kautta, tuo esiin mielenkiintoista tietoa aineistosta. Pidetäänkö väkivaltaisesti toimivaa päiväkotikäistä lasta siis lopullisesti tuhoon tuomittuna yksilönä, joka on kehitykseen kykenemätön?

Entäpä sitten päiväkodin työntekijän rooli tässä tilanteessa? Aggressiivisesti käyttäytyvän lapsen hillinnässä ja tunteiden hallinnassa, kasataan vastuu aikuiselle. Aikuisen tietotaito aggressiotunteiden keskellä nimetään tärkeäksi. Aikuisen tulisi osata hahmottaa ja huomioida lapsen yksilöllinen kehitysvaihe ja ohjata lasta näiden yksityiskohtien mukaisesti onnistuneesti tunnemyrkyssä. Kirves ja Stoor-Grenner (2010) kirjoittavat, että aggressiotunteet ovat helpommin siedettävissä, kun nämä kehitysvaiheet ovat aikuiselle tuttuja ja ne osataan tunnistaa. Voidaanko siis olettaa, että tutkimusaineistossa väkivallan uhasta ja läsnäolosta ”valittavat” eivät ole ammattitaidoltaan kyvykkäitä tunnistamaan näitä lapsen kehitysvaiheita ja näin ollen siedä väkivaltaa paremmin? Onko sittenkin totta, että päiväkodeissa työskentelee yksinkertaisesti liian ammattitaidotonta ja kouluttamatonta työvoimaa, että väkivaltaa ei osata tai pystytä sietämään siinä määrissä missä sitä ilmenee? Onko työntekijöiden vastuulla vastata väkivallan syihin? Eikö henkilökunta osaa ottaa huomioon lapsen kehitysvaiheita ja näin ollen siedä teorian valossa aggressiivisuutta paremmin?

Työhyvinvoinnin kontekstissa, työntekijän identiteettityölle tulisi taata aikaa ja resursseja työyhteisössä. Identiteettityöllä viitataan esimerkiksi omien vahvuuksien ja heikkouksien

puntarointiin sekä työhön liittyvien tavoitteiden uudelleenjäsentelyä. Näin työntekijä saa tilaa itsensä kehittämiseksi ja mahdollistaa näin ammatillisen kasvun. Työn vaatimustason noustessa ja työn kuormittavuustekijöiden lisääntyessä, jää työntekijälle työkaluja itsensä kehittämiseen ja reflektioon vähemmän, kun resursseja ei tarjota tukemaan identiteettityötä. Tämä taas voi lisätä työntekijän uupumista, voimattomuuden tunnetta ja jopa vieraantumista ammatti-identiteetistä. (Kirpal, 2004; Mäkikangas & Feldt & Huhtala & Hyvönen, 2017, 181.) Työhön sitoutuminen ja sen mielekkyyden kokemukset laskevat ja työ voidaan kokea merkityksettömäksi. Näin ollen työntekijä saattaa irtaantua työstään helpommin, kuin skenaariossa, jossa työympäristö on turvattu ja identiteettityölle tarvittava aika ja resurssit ovat mahdollistettu organisaatiossa. Näiden tietojen valossa, työhön sitoutumisella voi olla vahva merkitys aineistossa esiintyvään alanvaihdon teemaan.

Analyysin perusteella lapsen väkivaltaisuutta merkityksellistetään jopa niin vahvasti, että se synnyttää jopa alanvaihtoajatuksia. Alanvaihdon voidaan epäillä olevan seurausta työssä viihtymättömyydestä. Alanvaihdon kontekstiin on usein helppo liittää työhyvinvoinnin puutteita, työn luonteen muutokset, sekä työn kuormittavuustekijöiden lisääntyminen.

Alanvaihdon käsitteeseen on mahdollista yhdistää myös alan houkuttelevuuden teemaa. Voidaanko olettaa, että varhaiskasvatuksessa ja päiväkodissa työskentelevillä aloilla esiintyvää hakuinnostuksen laskua voitaisiin selittää esimerkiksi lasten väkivaltaisuudella?

Erilaisien tunneilmauksien läsnäolo aineistossa on myös merkittävä yksityiskohta. Erilaisten negatiivisten emootioiden ilmaisu vahvistaa väkivaltaisen lapsen merkityksellistämisen vahvuutta. Väkivaltaiset tilanteet työpaikalla luovat aineiston perusteella työntekijöissä muun muassa pelkotiloja, riittämättömyyden tunnetta sekä ahdistusta. Myös oman ammattitaidon riittävyyttä epäillään. Riittämättömyyden tunne heikentää identiteettityön mahdollisuuksia.

Sairaslomien läsnäolo tuottaa myös vahvaa analyysia siitä, kuinka työn kuormittavuus on lisääntynyt. Lapsen väkivaltaisuuden merkityksellisyyttä työn kuormittavuuden volyyymiin voidaan spekuloida, mutta aineiston perusteella korrelaatiota on havaittavissa. Työssä uupumisen teemat nousevat aineistosta myös esille. Työstä aiheutuvat stressireaktiot voivat olla fysiologisia, käyttäytymisessä esiintyviä tai tunneperäisiä eli affektiivisia reaktioita (Mäkikangas, Mauno & Feldt 2017, 41). Sairaslomien syitä on paitsi mahdotonta selvittää aineistosta, se on myös sisällöllisesti turhaa. Tämän aineiston sisällön perusteella voidaan kuitenkin todeta ja jopa olettaa sairasloman taustasyynä olevan jokin edellä mainituista

reaktioista tai stressiärsykkeestä. Sairaslomat ja terveys- ja työkykyongelmat voivat olla seurausta myös työuupumuksesta. Työn vaatimusten lisääntyminen, kuten väkivaltatilanteista selviytyminen voi johtaa pitkäkestoiseen esimerkiksi uupumukseen. Työuupumus on yksi Warrin affektiivisen työhyvinvoinnin jaottelun ilmentymä. Työuupumus voi olla yhteydessä stressiperäisiin psykosomaattisiin oireisiin. Pitkälle edennyt ja jatkunut työuupumus voi johtaa pitkäkestoisiin ongelmiin, kuten masennukseen, tuki- ja liikuntaelin sairauksiin sekä työkyvyttömyyseläkkeeseen. (Mäkikangas, Mauno & Feldt 2017, 117.) Nämä esimerkki-ilmiot työhyvinvoinnin heikkenemisestä, päätyvät lopulta maksamaan yhteiskunnalle tulevaisuudessa paljon. Ongelmakohtien priorisoiminen on päätöksenteossa tärkeää, mutta myös hyvin vaikeaa. Tutkimusaiheen syvällisempi tarkkaileminen ja tutkimus voi tarjota silmiä avaavaa tietoa päiväkodin työntekijöiden työhyvinvoinnin tilasta, sen kehityskohteista, sekä mahdollisesti tarjota työkaluja myös lasten väkivallan tutkimukselle.

Tutkimuksen jalostaminen tulevaisuudessa avaisi mahdollisuuksia syventyä työhyvinvoinnin puutteisiin ja heikkouksiin nykypäivänä ja nostaa esiin väkivallan uhkaa päiväkodissa. Hoivatutkimuksen jalostaminen myös varhaiskasvatuksen tutkimuksessa olisi yhteiskunnallisesti hedelmällistä ja se mahdollistaisi kehityskohteiden konkretisoimista. Näin ollen voitaisiin kehittää tukitoimia, joiden avulla suomalaista varhaiskasvatusta voitaisiin kehittää, samalla taaten sen työntekijöiden työhyvinvointi sekä alalla viihtyvyys ja alakohtainen houkuttelevuus.

Kokonaisuudessaan, työhyvinvointi ja erityisesti sen puutteet saavat huomattavaa jalansijaa käsiteltävässä aineistossa. Oletettavasti päiväkodeissa toimivat työntekijät kuvaavat hyvin kuvailevasti tilanteen kriittisyyttä ja mittavia merkityksiä omalle hyvinvoinnille ja työssä viihtymiselle. Sisällönanalyttisesti työhyvinvoinnin konkreettiset esimerkit ovat mielekkäitä käsiteltäviä teemoja niiden suoraviivaisuuden takia. Vaikka aineistosta ei voida löytää absoluuttisia totuuksia, on aineiston analyysin kautta pystytty selvittämään hyvin laajalti väkivaltaisen lapsen merkityksellistämistä suhteessa työhyvinvointiin.

Lähteet

Ahonen, T-M. 31.1.2018. Väkivaltaa ei pidä sietää päiväkodissakaan. [Verkkoartikkeli]. Vantaa: TTT Kustannus Oy. Saatavana: <https://www.tttlehti.fi/vakivaltaa-ei-pida-sietaa-paivakodissakaan/> [Viitattu 23.11.2022]

Ali-Hokka, A. 22.1.2020. Puremista, potkimista, lyömistä – lasten käyttämä väkivalta ja kielenkäyttö on muuttunut yhä rajummaksi päiväkodeissa. [Verkkoartikkeli]. YLE. <https://yle.fi/a/3-11170619> [Viitattu 5.12.2022]

Cacciatore, R. (2008). Aggression portaat : opetusmateriaali kouluille. Helsinki: Opetushallitus, 2008. Print.

Cacciatore, R. (2008). Kiukkukirja. Aggressiokasvattajan käsikirja- vauvasta kouluikään. Helsinki: Väestöliitto.

Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto. 2002. Työperäinen stressi.

<https://osha.europa.eu/fi/tools-and-publications/publications/factsheets/22> [Viitattu 27.11.2022]

Harrist, A. & Zaia, A. & Bates, J. & Dodge, K. & Pettit, G. (1997). Subtypes on social withdrawal in early childhood. Child Development 68.

Hasanen , K. & Günther, K. (2014) Aineiston käsittely, analyysi ja tulkinta. Teoksessa Kirsi Günther & Kirsi Hasanen (toim.) (2014) Laadullinen tutkimus. Moodleverkkokirja. 23.11.2022. [Viitattu 23.11.2022.]

Hujala, E. & ja Fonsén, E. 2009. Loppuraportti. Johtajuus ja varhaiskasvatuksen laatu – projekti. Tampereen yliopisto. Varhaiskasvatuksen yksikkö. Hakupäivä 6.7.2010, <http://www.tsr.fi/tsarchive/files/TietokantaTutkittu/2008/108041Loppuraportti.pdf>

Hurme, K. & Kyllönen, T. (2014). Turvassa!- Vahvista lapsen turvallisuuden tunnetta ja varaudu vaaratilanteisiin. PS-Kustannus.

Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. <https://tenk.fi/fi/ohjeet-ja-aineistot/HTK-ohje-2012> [Viitattu 4.12.2022]

Juhila, K. (2014 a) Koodaaminen. Teoksessa Kirsi Günther & Kirsi Hasanen (toim.) (2014) Laadullinen tutkimus. Moodleverkkokirja. [Viitattu 23.11.2022.]

Juhila, K. (2014 b) Teemoittelu. Teoksessa Kirsi Günther & Kirsi Hasanen (toim.) (2014) Laadullinen tutkimus. Moodleverkkokirja. [Viitattu 23.11.2022.]

Juhila, K. (2014 c) Teoria, mitä se on? Teoksessa Kirsi Günther & Kirsi Hasanen (toim.) (2014) Laadullinen tutkimus. Moodleverkkokirja. [Viitattu 23.11.2022.]

Kallinen, Timo & Kinnunen, Taina. Etnografia. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/> . [Viitattu 6.11.2022.]

Kinnunen, U. & Feldt, T. & Mauno, S., (2005). Työ leipälajina. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Kirves, L. & Stoor-Grenner, M. (2010). Kiusaamisen ehkäisy varhaiskasvatuksessa : kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelman laatiminen. 24 .

Kirves, L. & Stoor-Grenner, M. (2010). Kiusaavatko pienetkin lapset? Mannerheimin lastensuojeluliitto.

Laine, K. & Neitola, M. (toim.) (2002). Lasten syrjäytyminen päiväkodin vertaisryhmästä. Turku: Suomen kasvatustieteellinen seura.

Laine, P. (2013). Työhyvinvoinnin kehittäminen. Hyvän kehittämisen reunaehtoja tutkimassa.

Laki lasten päivähoidosta. 36/1973. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1973/19730036> [Viitattu 27.11.2022]

Levin, D. & Carlsson-Paige, N. (2004). The war play dilemma- What every parent and teacher needs to know. Second edition.

Mayring, P. 2000. "Qualitative Content Analysis." Forum: Qualitative Social Research 1: 2, Article 20.

Mäkikangas, A. & Mauno, S. & Feldt, T. (toim.): Tykkää työstä: työhyvinvoinnin psykologiset perusteet., PS-Kustannus 2017.

Nislin, Mari (2016) Hermoja raastavaa vai palkitsevaa työtä päiväkodissa? Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti 2016: 53: 218–222.

Opetushallitus. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>. Viitattu 10.10.2022.

Oulasmaa, M., Riihonen, R., (toim.), Ammattikasvattajan kielletyt tunteet. 2013. Väestöliitto. VLMarkkinointi Oy. Helsinki.

Riihonen, R. & Koskinen, M. (2020). *Kuinka kiukku kesytetään? : lasten aggressiokasvatus*. PS-kustannus.

Perustusopetuslaki 29§ 21.8.1998/628 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>
[Viitattu 27.11.2022]

Salmivalli, C. (1998). *Koulukiusaaminen ryhmäilmiönä*. Helsinki: Gaudeamus.

Schauffeli, W.B., Salanova, M., Gonzáles-Romá, V. and Bakker, A.B., 2002. The Measurement of Engagement and Burnout: A Two Sample Confirmatory Factor Analytic Approach. *Journal of happiness studies*, 3(1), 71-92.

Turun yliopiston julkaisuja, sarja-ser. C Osa – Tom. 372. Turku: Turun yliopisto

Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020738>
[Viitattu 27.11.2022]

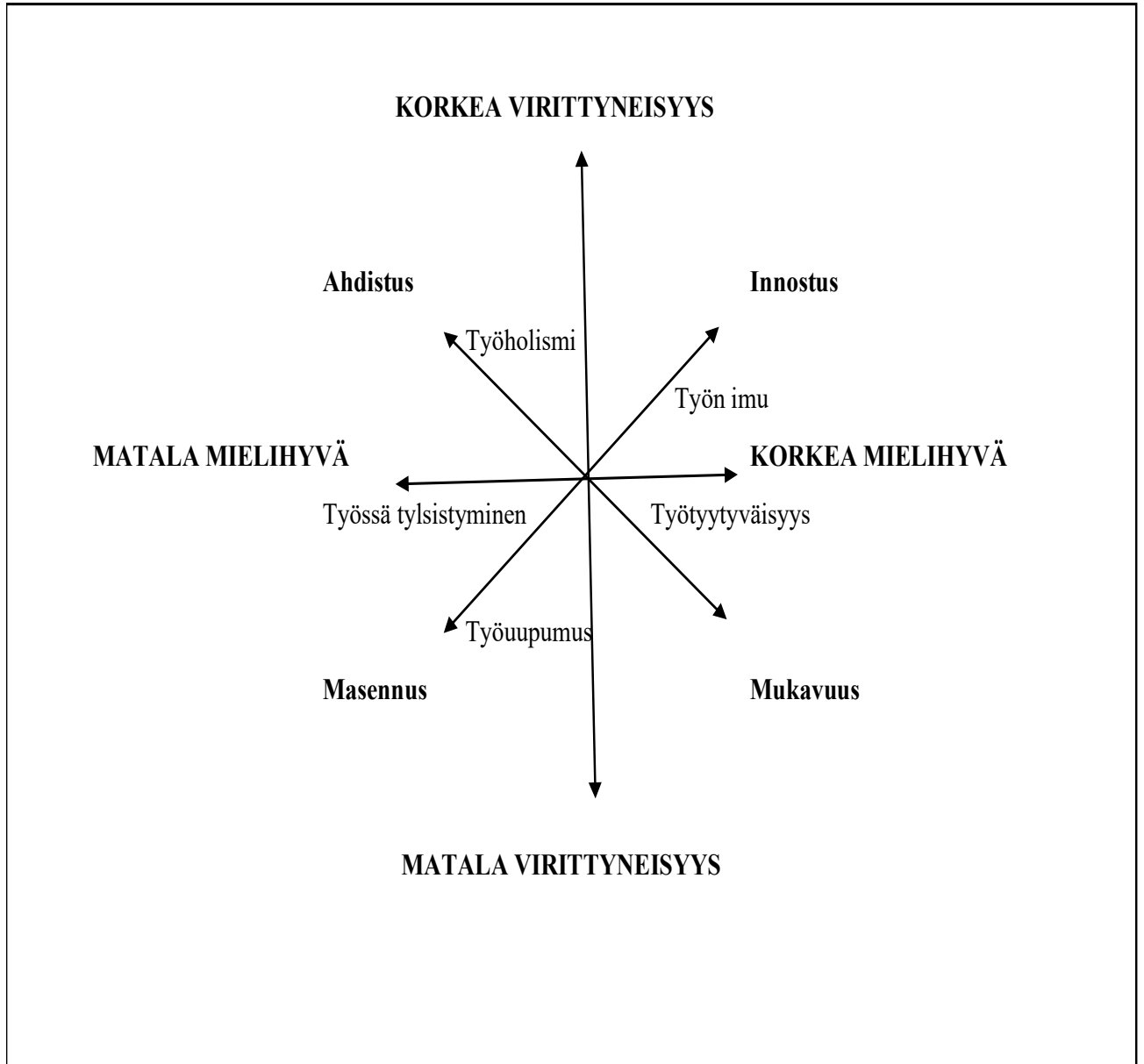
Liite 1. Taulukko analyysin teemoista

<p>Neuvottelut väkivallan käsitteestä</p>	<ul style="list-style-type: none"> • väkivallan käsite • pelko • lapsilähtöisen väkivallan kyseenalaistaminen • vähättely
<p>Väkivaltaisen lapsen merkityksellistäminen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • lasten ominaisuudet, tausta ja ikä
<p>Väkivallan vastuun ja syyn kysymykset</p>	<ul style="list-style-type: none"> • vastuun kysymykset • koulutus ja resurssit • päiväkotikohtaiset erot
<p>Väkivallan seuraukset työhyvinvointiin konkreettisina esimerkkeinä</p>	<ul style="list-style-type: none"> • alanvaihto • sairauslomat • asennoituminen työhön

Analyysin teemat-taulukko

Liite 2. Kuvio tunneperäisen työhyvinvoinnin ulottuvuuksista

Tunneperäisen työhyvinvoinnin ulottuvuudet



Kuvio 1. Mukailtu malli Warrin (1990:2007) työhyvinvoinnin ulottuvuuksista. (Mäkikangas & Mauno & Feldt, 2017, 105)